

לקט ידיעות – נובמבר 2018

מנהלת התכנית : אל"ם (מיל') עו"ד פנינה שרביט ברוך

רכזת התכנית : עו"ד ליאור צור

צוות המחקר : שחף אסולין, שירה האוזר, אחינעם הראל וזהר שדמון

♦ ידיעות מתוך ישראל

♦ ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

♦ ידיעות בינלאומיות

ידיעות מתוך ישראל

חסיקה

חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (תיקון מס' 17), התשע"ט-2018 - התרת בנייה למגורים בתחום המוכרז כגן לאומי
החוק התקבל ב-19 בנובמבר. החוק; הודעת הכנסת. ראו גם על משמעות החוק ביחס לעיר דוד : יהונתן ליס, 19 בנובמבר, הארץ.

חוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 54 והוראת שעה), התשע"ט-2018 - שחרור אסירים לפני תום תקופת מאסרם כאשר תפוסת האסירים גבוהה מתקן הכליאה, כחלק מהמענה לפסיקת בג"ץ בעניין הרחבת שטח המחיה של אסירים
החוק התקבל ב-5 בנובמבר. החוק; מסמכי החסיקה ותקציר החוק; הודעת הכנסת.

בג"ץ דחה עתירה לביטול החלטה שלא לפתוח בחקירה נגד חוקרי שב"כ בגין עינויים ולביטול הנחיית היועץ המשפטי לממשלה בעניין חקירות שב"כ והגנת הצורך והנחיות השב"כ שמכוחה ב-26 בנובמבר דחה בג"ץ את עתירתו של עצור מינהלי עקב פעילות בחמאס נגד החלטת היועץ המשפטי לממשלה שלא לפתוח בחקירה פלילית נגד חוקריו בשב"כ בגין האמצעים שהפעילו בחקירתו, ונגד חוקיותן של הנחיית היועץ בעניין חקירות שב"כ וההנחיות הפנימיות של השב"כ בנושא. בית המשפט קבע כי חוקרי השב"כ לא נקטו בעינויים בחקירת העצור, וכי הפעלת ה"אמצעים המיוחדים" בחקירתו חוסה תחת סייג הצורך- הפוטר בתנאים מסוימים מאחריות פלילית. זאת משום ש: (1) הסכנה הייתה מוחשית; (2) החקירה ביקשה לסכל פגיעה חמורה בחיי אדם; (3) לחוקרי השב"כ לא הייתה דרך אחרת לקבל את המידע הרלוונטי; (4) האמצעים המיוחדים שהופעלו בחקירה היו מידתיים ביחס לפגיעה החמורה שהפעלתם נועדה לסכל. בית המשפט קבע שדרישת המיידיות יכולה להתקיים גם אם הסכנה עלולה להתממש בחלוף ימים או שבועות ממועד החקירה. במקרה הנדון, די בכך שהעצור היה שותף למזימה לאיסוף אמצעי לחימה שיועדו לפעילות חבלנית, אף אם לא היה ידוע מועד הוצאתה לפועל. כן נדחתה הטענה לפיה הכרעה בדבר סייג הצורך מותנה בקיום מוקדם של חקירה פלילית והעמדה לדין. בנוסף, נקבע כי הנחיות היועץ והשב"כ, המאפשרות התייעצות של חוקרים עם דרגים בכירים לגבי הפעלת אמצעים מיוחדים בחקירה מסוימת, אינן סותרות את פסק הדין המנחה. [בג"ץ 9018/17](#)

פראס טביש נ' היועץ המשפטי לממשלה.

מרדכי קרמיניצר ויובל שני מבקרים את פסק הדין בכך שהוא מרחיב את ההיתר לעינויים בניגוד לדין הבינלאומי, הקובע איסור מוחלט על עינויים, וכן על יחס אכזרי, בלתי אנושי ומשפיל. בכך הופכת ישראל לדמוקרטיה היחידה המתירה שימוש בכוח בחקירות להשגת מידע. ההיגיון שבבסיס הפסיקה הקודמת - שסייג הצורך מהווה פטור לחוקר (ולא היתר מסמיך), כך שעליו להסתכן בהעמדה לדין פלילי, ובהתאם יובטח שימוש בכוח רק במקרי קצה נדירים - מתמוטט, נוכח התרת מנגנון ההתייעצות בשב"כ. בנוסף, השמטת הדרישה לקיומה של סכנה מיידית וקונקרטית לצורך התקיימות סייג הצורך, מרחיבה מאוד את חריג "הפצצה המתקתת" (5) בדצמבר, [תמכון הישראלי לדמוקרטיה](#).

בג"ץ דחה עתירת תושבי הכפר סילוואן לביטול תעודת האפוטרופוס הכללי המעבירה את זכויות השימוש במקרקעין שבהם הם מתגוררים עשרות שנים לנאמנים היהודים של הקדש שנוצר לגבי המקרקעין בשלהי המאה ה-19, מה שיוביל לפינויים

פסק הדין ניתן ב-21 בנובמבר. [בג"ץ 7446/17 מאהר סרחאן נ' האפוטרופוס הכללי והכונס הרשמי.](#)

בג"ץ דחה עתירה שבה נטען לאפליית יהודים בהסדרי הבידוק בכניסה להר הבית, שכן רק בנקודות הבידוק שדרכה נכנסים יהודים מוצבים מגנומטרים

פסק הדין ניתן ב-7 בנובמבר. [בג"ץ 6769/17 מיכאל בן ארי נ' ראש הממשלה.](#)

מחיקת עתירות בעניין הגבלת סיקור עיתונאי בעיר העתיקה בירושלים בעקבות מהומות, לאור גיבוש נוהל חדש על ידי הרשויות שעניינו הסדרת אופן התנהלות המשטרה אל מול גורמי התקשורת במהלך אירועים מבצעיים המתרחשים במרחב הציבורי.
פסק הדין ניתן ב-1 בנובמבר. [בג"ץ 6118/17 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משטרת ישראל](#).

בית המשפט העליון דחה ערעור על דחיית עתירה לגילוי מסמכים הקשורים להחלטת מנכ"ל משרד הביטחון בזמנו על הקפאת הייצוא הביטחוני מישראל לרואנדה בהקשר רצח העם שהתרחש במדינה בשנת 1994.
פסק הדין ניתן ב-29 בנובמבר. [עע"מ 1998/18 יאיר אורון נ' ראשת אגף הפיקוח על ייצוא ביטחוני](#).

בג"ץ דחה עתירה לנקיטת צעדי אכיפה כנגד מבנים שנבנו באופן לא חוקי על ידי תושבים בדואים פלסטינים באזור במדבר יהודה שבשטח C.
פסק הדין ניתן ב-4 בנובמבר. [בג"ץ 8912/16 רגבים נ' שר הביטחון](#).

בית המשפט העליון הפחית עונשי מאסר שנגזרו על אזרחים ישראלים שהצטרפו לדאע"ש.
פסק הדין ניתן ב-25 בנובמבר. [ע"פ 3780/17 סברין זבידאת נ' מדינת ישראל](#).

בית המשפט המחוזי דחה על הסף תביעת נזיקין של תושב עזה שטען כי נפגע מירי צה"ל בנובמבר 2014, בהסתמך על הוראת החוק הקובעת סייג לאחריות בנזיקין כלפי נתין אויב, תוך קביעה כי הסייג הינו חוקתי.
פסק הדין ניתן ב-4 בנובמבר. [תא \(ב"ש\) 45043-05-16 ע' נ' נ' מדינת ישראל- משרד הביטחון](#).

עדכונים נוספים

צו המאבק בטרור (הכרזה שחבר בני אדם הוא ארגון טרור) (תיקון מס' 2), התשע"ט-2018.
הצו פורסם ב-20 בנובמבר (חוברת 8108, [אתר משרד המשפטים- קובץ התקנות](#)).

ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

ערכאת קדם-המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי הורתה לתובעת בית הדין לבחון מחדש את אירוע המשט לעזה מ-2010, לאחר שהתובעת קיבלה החלטה סופית בנובמבר 2017 שלא לפתוח חקירה בעניינו, וזאת בעקבות בקשת האיחוד של איי קומורו (שספינת המאווי מרמרה הפליגה תחת דגלה) לבחינה שיפוטית של החלטת התובעת.
החלטת ערכאת קדם-המשפט התקבלה ב-15 בנובמבר ([ההחלטה](#)); בקשת תובעת בית הדין לערער על ההחלטה: 21 בנובמבר, [ICC](#). ראו מסמכים רלבנטיים נוספים: בקשת האיחוד של איי קומורו לבחינה שיפוטית של החלטת התובעת מ-2017: 23 בפברואר, [ICC](#); תגובת תובעת בית הדין לבקשה, בה היא מבקשת לדחות אותה בשל חוסר סמכות: 13 במרץ, [ICC](#). ראו גם ניתוח החלטת

ערכאת קדם-המשפט והתייחסות להיבטים בעייתיים בהחלטה: **פרייה אורס**, 5 בדצמבר, [\(EJIL: Talk\)](#).

משרד האוצר האמריקאי הטיל סנקציות על תשעה אנשים וחברות המעורבים ברשת בינלאומית איראנית-רוסית המספקת סיוע לממשל אסד, חיזבאללה וחמאס הסנקציות הוטלו ב-20 בנובמבר ([הודעת משרד האוצר האמריקאי](#)).

ידיעות בינלאומיות

דיני מלחמה

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום (ICRC) השיק דוח של מומחים בינלאומיים בנושא עיקרון המידתיות במשפט הבינלאומי ההומניטרי הדוח הושק ב-26 בנובמבר (פורסם בספטמבר) ([הדוח](#); 26 בנובמבר, [ICRC](#)).

ועדת החקירה הבינלאומית העצמאית בדבר סוריה של האו"ם פרסמה דוח בדבר המספרים הגבוהים של נעדרים ועצורים בסוריה שגורלם ומקום הימצאם לא ידוע הדוח פורסם ב-27 בנובמבר ([הדוח](#); 28 בנובמבר, [UN OHCHR](#); 30 בנובמבר, [ASIL](#)).

תגובת ממשלת בריטניה לדוחות הוועדה למודיעין וביטחון של הפרלמנט בדבר טיפול בלתי הולם בעצורים והסגרות עצורים למדינות אחרות התגובה פורסמה ב-22 בנובמבר ([תגובת ממשלת בריטניה](#); [הצהרת ראשת הממשלה תרזה מיי](#)).

ירי של רוסיה על ספינות אוקראיניות, החרמת הספינות ומעצר אנשי הצוות - ניתוח לפי המשפט הבינלאומי האירוע התרחש ב-25 בנובמבר (26 בנובמבר, [BBC](#); ראו ניתוח האירוע לפי המשפט הבינלאומי: גיימס קרסקה, 3 בדצמבר, [\(EJIL: Talk\)](#)).

מאבק בטרור

משלחת הסיוע של האו"ם לעיראק והנציב העליון לזכויות אדם של האו"ם פרסמו דוח משותף לפיו נמצאו כ-202 קברי המונים של אלפי קורבנות באזורים שהיו בשליטת דאע"ש בעיראק הדוח פורסם ב-6 בנובמבר ([הדוח](#); 7 בנובמבר, [UN OHCHR](#); 14 בנובמבר, [ASIL](#)).

משפט בינלאומי פלילי

הטריבונל המיוחד של קמבודיה הרשיע שני מנהיגים בכירים לשעבר של הקמר רוז' ברצח עם, פשעים נגד האנושות והפרות חמורות של אמנות ג'נבה

ב-16 בנובמבר, הטריבונל המיוחד של קמבודיה, שהוקם ב-2003 על ידי ממשלת קמבודיה והאוי"ם במטרה להעמיד לדין על פשעים חמורים שביצעו בכירי הקמר רוז', הרשיע שני בכירים לשעבר בקמר רוז' בביצוע רצח עם, פשעים נגד האנושות והפרות חמורות של אמנות ג'נבה, על בסיס השתתפותם במיזם פלילי משותף (Joint Criminal Enterprise), בקמבודיה בין 1975 ל-1979, ודן אותם למאסר עולם. בין הפשעים הפרטניים שהורשעו בביצועם: רצח עם של הקבוצה האתנית והגזעית של הווייטנאמים, פשעים נגד האנושות של רצח, שיעבוד, עינויים, רדיפה על בסיס עילות פוליטיות, דתיות וגזעיות, מעשים לא אנושיים אחרים שכוללים העברה כפויה, נישואים בכפייה ואונס. הנאשמים גם הורשעו בסיוע לביצוע פשע נגד האנושות של רצח במחנות עבודה ומרכזים ביטחוניים בגין הרוגים כתוצאה מהתנאים באתרים אלה, לרבות מחסור באוכל, מים וטיפול רפואי וכן עבודה קשה בכפייה. אחד מהנאשמים - Nuon Chea, הורשע גם ברצח עם של הקבוצה האתנית והדתית של הצ'אמים, על בסיס אחריותו כמנהיג. הטריבונל מצא שהוא פעל כדי ימינו של פול פוט והיה בעל תפקיד מרכזי בעיצוב ויישום המדיניות הפלילית והתעמולה של המפלגה הקומוניסטית בקמבודיה דאז (CPK), ששלטה במדינה. ביחס לנאשם השני - Khieu Samphan, הטריבונל קבע שהוא עודד והסית לביצוע המדיניות הפלילית, הפך אותה לחוקית, הנחה ואימן על יישומה. הטריבונל קבע כי המפלגה הקומוניסטית הקימה מחנות עבודה וכפתה על האוכלוסייה לעבוד בתנאים לא אנושיים, וכן שהקימה מרכזים ביטחוניים בהם עונו והוצאו להורג מי שנתפסו כאויבי המשטר, נשותיהם וילדיהם. כמו כן, המפלגה הנהיגה מדיניות נגד וייטנאמים, צ'אמים ובודהיסטים בקמבודיה, שכללה גירוש, הרג המוני ופגיעה בחופש הדת, באנשי דת ובסמלי דת. מדיניות נוספת הייתה של נישואים בכפייה וחיוב בקיום יחסי מין והבאת ילדים. יצוין כי שני הנאשמים הורשעו כבר במסגרת הליך קודם ב-2014 בפשעים נגד האנושות בהקשר של העברה כפויה של אוכלוסייה ונידונו למאסר עולם ([תקציר פסק הדין באנגלית](#); [הודעת הטריבונל](#); 30 בנובמבר, [ASIL](#)). אלינה בלטה כתבה על תרומתו של פסק הדין כדוגמא להצלחת המאבק להשגת צדק עבור קורבנות, ובהדגשת חשיבות ההשתתפות של אזרחים בהליך, שתרמה לחשיפת פשעים נוספים שהתבצעו, כגון נישואים בכפייה, ולהכרה בנזק שהסבו לקורבנות (20 בנובמבר, [Opinio Juris](#)). אנדרו בויל הסביר את הרקע להליך ואת ממצאיו המרכזיים של פסק הדין (19 בנובמבר, [Just Security](#)).

שופטי בית הדין הפלילי הבינלאומי אימצו תיקונים לתקנות בית הדין בעניינים פרוצדורליים, שנדרשו בעקבות הפעלת סמכות בית הדין על פשע התוקפנות החל מיולי 2018 התיקונים אומצו ב-12 בנובמבר (15 בנובמבר, [ICC](#)).

זכויות אדם

בית הדין האירופי לזכויות אדם פסק שרוסיה הפרה מספר סעיפים באמנה האירופית לזכויות אדם בסירוב של הרשויות ברוסיה לאשר בקשות לקיומן של הפגנות בנושא זכויות של להט"בים פסק הדין ניתן ב-27 בנובמבר ([פסק הדין - CASE OF ALEKSEYEV AND OTHERS v. RUSSIA](#); [הודעת בית הדין](#); 30 בנובמבר, [ASIL](#)).

בית הדין האירופי לזכויות אדם פסק כי אוסטריה לא הפרה את חופש הביטוי המעוגן באמנה האירופית לזכויות אדם בכך שהרשיעה אזרחית בעבירת זלזול בדוקטרינות דתיות בשל דברים שאמרה על הנביא מוחמד בסמינר שאורגן על ידי מפלגת הימין באוסטריה פסק הדין ניתן ב-25 באוקטובר ([פסק הדין - CASE OF E.S. v. AUSTRIA](#); [הודעת בית הדין](#)). ראו ניתוח וביקורת על פסק הדין: קאן יגינסו וג'ון ויליאמס, 28 בנובמבר, [Just Security](#).

סנקציות

הממשל האמריקאי השלים את הטלתן מחדש של כל הסנקציות על איראן, שהוסרו בעבר בשל החתימה על הסכם הגרעין הטלת הסנקציות הושלמה ב-5 בנובמבר ([הודעת משרד האוצר האמריקאי](#); [הודעת מחלקת המדינה האמריקאית](#); 5 בנובמבר, [BBC](#); 9 בנובמבר, [Lawfare](#)).

מועצת הביטחון של האו"ם, בהחלטה מכוח פרק 7 למגילת האו"ם, הסירה את הסנקציות שהוטלו על אריתריאה, שכללו אמברגו על נשק, איסורי נסיעה, הקפאת נכסים ועוד, ובמקביל חידשה את הסנקציות על סומליה השכנה ההחלטה אומצה ב-14 בנובמבר ([ההחלטה](#); 14 בנובמבר, [UN](#); 30 בנובמבר, [ASIL](#)).

התפתחויות מדיניות

מועצת הביטחון האריכה את המנדט של כוח הביטחון הזמני של האו"ם באביי-אזור המצוי במחלוקת בין סודן ודרום סודן-עד מאי 2019 ההחלטה אומצה ב-15 בנובמבר (15 בנובמבר, [UN](#); 30 בנובמבר, [ASIL](#)).

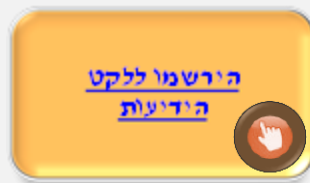
ענייני הגירה

הכרזה נשיאותית של הנשיא טראמפ בדבר הגירה נרחבת דרך הגבול הדרומי של ארה"ב וכללי המשרד לביטחון הפנים האמריקאי ליישומן, אשר מונעים קבלת מקלט בארה"ב למי שנכנס אליה מהגבול הדרומי שלא דרך נמלי הכניסה הרשמיים ההכרזה ניתנה ב-9 בנובמבר ([ההכרזה](#); [כללי המשרד לביטחון הפנים](#); ראו גם לגבי צו מניעה זמני שהוציא בית משפט אמריקאי על יישום הכללים: [פיטר מרגוליס](#), 21 בנובמבר, [Lawfare](#); וניתוח

ההכרזה על רקע מדיניות ההגירה הכוללת של ארה"ב: קת'רין הוקינס, 20 בנובמבר, [Just Security](#).

הנשיא טראמפ אישר פריסת חיילים ושימוש בכוח צבאי, לרבות כוח קטלני, ככל שנדרש, בנמלי הכניסה לארה"ב לצורך הגנה על פקחי הגבולות בארה"ב ופעילותם האישור ניתן ב-20 בנובמבר ([מזכר האישור](#)). ראו גם ניתוח חוקיות החלטת הנשיא טראמפ בדין האמריקאי: [וויליאם בנקס](#), 26 בנובמבר, [Just Security](#).

לקט הידיעות "משפט וביטחון לאומי" מתפרסם אחת לחודש. [צפו בלקטי הידיעות הקודמים](#).

*אם נתקלתם בבעיה בהרשמה, ניתן להירשם על ידי שליחת שם מלא וכתובת דוא"ל ל- liorz@inss.org.il

ניתן למצוא אותנו ב:

© 2017 כל הזכויות שמורות

התכנית למשפט וביטחון לאומי, INSS